

Summary

Kravchuk V. Normatively-legal guarantees of activity of judges in ukraine: general description.

In the article the generals of normatively-legal guarantees of activity of judges are determined and their essential descriptions. An author is set forth definition "normatively-legal guarantees of activity of judges", her maintenance and classification. Normatively-legal guarantees of activity of judges are one of basic elements of constitutionally-legal status of judge.

Key words: guarantees of activity of judges, constitutional guarantees, constitutionally-legal status, normatively-legal guarantees, judge.

Отримано 11.04.2014

УДК 342.7+347.61 (477)

І. Д. СОФІНСЬКА

Ірина Дмитрівна Софінська, кандидат юридичних наук, доцент Львівського національного університету імені Івана Франка

ПРАВО НА ІМ'Я В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Право на ім'я в Україні є невід'ємним та невідчужуваним, належить до особистих немайнових прав і потребує встановлення чітких, логічних та виважених критеріїв правового (конституційного, цивільного, сімейного і адміністративного) регулювання реєстрації імені дитини, керуючись не лише здоровим глуздом батьків, а й конкретними рекомендаціями держави.

Дослідивши та проаналізувавши доступну літературу з антропонастики, насамперед українських учених (серед них Л. Белей, Н. Дзятківська, В. Ірклієвський, Г. Лозко, З. Ромовська, Л. Скрипник, Р. Стефанчук, І. Трійняк, П. Чучка), ми можемо з упевненістю стверджувати, що питання про критерії вибору власного імені дитини є актуальним і дуже важливим з огляду на прогресуючу глобалізацію та розвиток транскордонного співробітництва в Європі.

Основною метою запропонованої статті стала спроба з'ясувати основні правові критерії вибору власного імені дитини, провести аналіз законодавчих ініціатив щодо врегулювання питання визначення імені дитини, а також проаналізувати випадки, коли держава на законодавчому рівні чітко обумовлює іменний репертуар для вибору власного імені дитини та використовує певні обмеження щодо його державної реєстрації з метою збереження власної національної ідентичності.

Конституційність правового регулювання права на ім'я є присутнім у конституціях багатьох держав світу, зокрема Австрії (ст. 10 (7)), Ефіопії (ст. 36 (1в)), Ірландії (ст. 40 (3.2)), Італії (ст. 22), Норвегії (ст. 6 (4)), Португалії (ст. 26 (1)), Угорщини (ст. 29 (1)) тощо.

Розглядаючи антропонастику під правовим кутом зору, насамперед, варто наголосити на тому, що право на ім'я належить до особистих немайнових прав, яке проголошено у ст. 7 Конвенції ООН про права дитини від 20 листопада 1989 р., ратифікованої Україною 27 лютого 1991 р., а також у ст. 294 чинного Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р., де закріплено право фізичної особи на ім'я. Як наголошує професор З. Ромовська, зміст права людини на ім'я складається насамперед з таких елементів, як:

- право бути названою;
- право називатися іншими так само, як нарекли батьки;
- противитися будь-яким спробам переінакшити надане батьками ім'я;
- право на звернення до відповідних органів із заявою про зміну наданого батьками імені¹.

Проаналізувавши основні дослідження з антропонастики українських вчених, переконані, що іменний репертуар в Україні потребує законодавчого закріплення у вигляді «каталогу імен», що дає підставу розмірковувати про чітке визначення загальних критеріїв вибору власних імен немовлят та підстав їхньої подальшої державної реєстрації в Україні.

На даний час у нас в країні не існує законодавчо закріпленого «каталогу імен», з якого можна і потрібно вибирати ім'я для немовляти, як це є в Аргентині, де в законодавстві чітко передбачено підстави відмови у реєстрації імені новонародженої дитини (імена екстравагантні, смішні, всупереч звичаям; ті, які відображають політичні чи ідеологічні течії або якщо вони можуть викликати непорозуміння щодо статі дитини тощо)². Також не знаходимо роз'яснень чи коментарів вчених-фахівців до даних положень Сімейного кодексу України 2002 р. (далі – СК України), як це є в Іспанії, де на законодавчому рівні розписано питання щодо реєстрації імен та запропоновано зміни до законодавства з огляду на еволюцію протягом останніх тридцяти років³.

В Україні, незважаючи на те, що на даний час ми не можемо скаржитися на «бідність іменного репертуару», вибір імені немовляти є юридично вільним і повністю залежить від волі батьків⁴. Як вважає Л. Белей,

у такій ситуації держава «несвідомо перебрала на батьків клопоти та всю відповідальність щодо якісного складу українського реєстру імен»⁵.

Також у нормах чинного СК України немає спеціального застереження, яке ім'я не варто давати немовляті. Отже, в Україні не існує жодної цензури на імена, а це означає, що тепер все «в руках батьків»: як вони скажуть (напишуть), так і зареєструють, незалежно від того, правильно чи з помилкою – тому й з'являється безліч дітей з помилково записаними іменами. Цікавим на цю тему може бути рішення Європейського суду з прав людини у справі *Guillot v. France* № 52/1995/558/644 від 24 жовтня 1996 р., коли відповідні державні органи Франції відмовилися зареєструвати ім'я дитини Фльор де Марі (Fleur de Marie) і запропонували замінити його на Фльор-Марі (Fleur-Marie), оскільки бажаний батьками варіант імені є іменем літературного персонажа новели Ежена Сю «Паризькі таємниці» 1843 р. і не відповідає правилам написання та реєстрації імен у Франції.

Також варто зазначити, що будь-які мотиви вибору власного імені дитини повинні враховувати декілька загальних рекомендацій:

- бажано, щоб ім'я не було співзвучним із загальними назвами (побутовим поняттям, назвою продукту або якщо воно має виразну негативну оцінку);
- бажано, щоб ім'я гармонійно поєднувалося із прізвиськом дитини;
- ім'я не повинно збігатися із прізвиськом;
- не бажано, щоб ім'я та прізвисько римувалися;
- не бажано називати дівчат іншомовними іменами, які закінчуються на приголосну букву (Адель, Анабель, Мішель, Ніколь тощо).

Однак слід зауважити, що в українському іменному репертуарі давно присутнє ім'я Любов, яке зараз не дуже популярне і використовується винятково на підставі релігійного мотиву та сімейних традицій.

На даний час в Україні існують лише певні загальні норми, які під час реєстрації імені немовляти вимагають максимально можливого врахування його інтересів (ч. 8 ст. 7 СК України), розумності (ч. 9 ст. 7 СК України) та враховують сучасні моральні засади суспільства. Також, зазвичай, існують певні звичасві обмеження у виборі імені немовляти, оскільки не варто називати дітей однієї статі однаковими іменами чи називати немовля іменем раніше померлої дитини тощо.

Узгоджуючи власні суб'єктивні бажання, уявлення, претензії та амбіції зі здоровим глуздом і добрим смаком, з реальним становищем новонародженої дитини, з її майбутнім, з передбачуваними особливостями та обставинами, батьки вибирають своїй новонародженій дитині долю. Свідомо чи несвідомо. Зазвичай, своїм походженням власні імена дітей завдячують естетичним чи політичним вподобанням батьків; міфології, релігії та історії; назвам рослин, тварин, річок, озер та гір, міст чи країн, а також рисам характеру людини, її зовнішності чи професії⁶. У минулому в іменах немовлят могли відобразитися бажані людські риси; час та пора року, коли дитина народилася; віра в магічну силу імені, спільного із назвою рослини, тварини тощо. Однак на даний час батьки немовляти вибирають та дають імена своїм дітям насамперед на підставі сімейних традицій, популярності, мовно-культурних особливостей місця народження дитини чи походження її батьків, їхніх релігійних переконань.

Іншими суттєвими, проте інколи цілком контрверсійними, мотивами вибору власного імені дитини є традиція і мода. Традиція може бути різною. На переконання І. Трійняка, це і національна, територіальна, і сімейна, заснована на особливостях кожної сім'ї, кожної родини⁷. Такий мотив вибору власного імені дитини, як мода на нові чи давні імена, зазвичай, відбувається під впливом внутрішніх мовних тенденцій та зовнішніх соціально-естетичних факторів. Тому й з'являються імена на честь політичних переконань та уподобань батьків; їхнього бажання назвати дитину сучасним, престижним іменем та водночас увіковічнити пісні та співаків, кінофільми і їх героїв, літературні твори та їх персонажів, міфічні істоти, спортивні клуби й спортсменів тощо⁸.

Однак мода щодо вибору власного імені дитини не завжди є повсюдною. Як стверджує професор П. Чучка, у кожній місцевості є авторитетні та неавторитетні імена, які з'являються на підставі місцевих особливостей. Мода на імена також змінюється і в часі, і в просторі⁹. Найбільшим досягненням та водночас найсерйознішою загрозою для збереження національної самобутності є популяризація іншомовних імен чи їх варіантів, чому, на думку Л. Белея, сприяє декілька чинників: по-перше, сприйняття імені як «модного аксесуару» завдяки його незвичній екстравагантності чи уявній соціальній респектабельності та, по-друге, запозичення іншомовних імен чи їх варіантів, що не проходять жодної експертизи та цензури¹⁰.

Часто основними мотивами, які в наш час визначають обрання імен для немовлят, є: родинна та релігійна традиція; вшанування видатних осіб; милозвучність імені. Без сумніву, цей перелік можна продовжити. Водночас, як свідчить професор П. Чучка, «найменувач (тобто батьки немовляти) не є абсолютно вільним при виборі імені», оскільки він не може обрати за ім'я будь-який знак¹¹. З такою тезою залюбки можна було б погодитися, зважаючи на ситуацію з реєстрацією імен у багатьох державах Європи та світу.

Відповідно до повідомлень інформаційної агенції ВВС, в Австралії, Аргентині, Данії, Іспанії, Німеччині, Новій Зеландії, Португалії, Угорщині існує список імен, на законодавчому рівні зареєстрований та щорічно оновлюваний, з яким консультуються відповідні державні органи під час реєстрації народження дитини. Зокрема, в Австралії та Об'єднаному Королівстві не може бути зареєстрованим ім'я дитини, яке: є непристойним або образливим, не є популярним чи не вживається, оскільки занадто довге (складним для написання), написане не англійськими буквами або містить символи без фонетичної значущості (вигук або

знак питання), суперечить суспільним інтересам (є схожим на назву юридичної особи чи торгової марки), містить офіційний титул або звання, визнане в Австралії (король, дама, батько, сер або адмірал).

Також в Італії не можуть бути зареєстровані дивні та ганебні імена. Зокрема, за повідомленням газети «La Repubblica» у грудні 2007 р. суд заборонив зареєструвати хлопчика з іменем П'ятниця (Venerdì), на зразок персонажа твору Даніеля Дефо «Робінзон Крузо», мотивуючи своє рішення тим, що таке ім'я буде перешкодою для його «спокійних міжособистісних стосунків» і перетворить хлопчика на «посміховисько» для його однолітків. У Швеції не можуть бути зареєстровані імена, якщо вони можуть виражати образу або викликати дискомфорт для дитини, або імена, які з певних очевидних причин не підходять в якості першого імені (ст. 34 Закону)¹².

У США вибір імені дитини залежить цілком і повністю від батьків (на підставі положень 1-ої та 14-ої поправок до Конституції США 1787 р.). Однак все ж таки існує декілька обмежень, встановлення яких беззаперечно залежить від влади окремого штату. Історія обов'язкової державної реєстрації імен у США сягає кінця XIX – початку XX століть. Йдеться насамперед про Массачусетс (1844 р.), Іллінойс (1877 р.), Нью-Йорк (1880 р.), Огайо (1908 р.), Пенсільванію (1906 р.), Флориду (1899 р.). У реєстрації імені може бути відмовлено, оскільки у деяких штатах існує обмеження на кількість букв в імені (Айова, Массачусетс); в інших – на використання цифр, ідеограм та піктограм як імен (Нью-Джерсі); в частині штатів заборонено вживати непристойні імена (Небраска, Нью-Джерсі) або діакритичні (надрядкові чи підрядкові) знаки при буквах в іншомовних іменах, які вказують на правильну вимову імені (Каліфорнія, Канзас, Массачусетс, Нью-Гемпшир); а в решті штатів взагалі немає окремого закону про це (Кентуккі) чи законодавчих обмежень (Делавер, Меріленд, Монтана)¹³.

У Китаї заборонено використовувати імена на підставі латинського правопису, у вигляді цифр чи інших не китайських символів (справа про комп'ютерний знак @). Дозволено використовувати винятково китайські символи, однак лише ті, які є у комп'ютерному варіанті, а це – понад 32 тисячі знаків. Немає обмежень щодо кількості символів в імені, однак типові китайські імена складаються з 2–3, інколи 4 символів.

В Україні відповідно до ст. 144 СК України в редакції від 4 серпня 2013 р. «батьки зобов'язані невідкладно, але не пізніше одного місяця від дня народження дитини, зареєструвати народження дитини в органі ДРАЦС з одночасним визначенням її походження і присвоєнням прізвища та імені», яке на підставі ч. 1 ст. 146 цього ж Кодексу визначається за згодою батьків дитини¹⁴. Зазвичай нарікання іменем дитини відбувається на підставі наступної ч. 2 ст. 146 цього ж Кодексу, де сказано, що «дитині може бути дано не більше двох імен, якщо інше не впливає із звичаю національної меншини, до якої належать мати і (або) батько».

Перший «нюанс» стосується положення, що «дитині може бути дано не більше двох імен». Тут завідомо виникають дві проблеми: перша стосується подвійних імен, які юридично ніде не зафіксовані, але фактично стають щороку більш популярними, а друга – власне «двох імен», які часто-густо підміняють одним, але подвійним іменем (тобто тим, яке пишеться через дефіс). Що ж до першої проблеми, то подвійні імена є ознакою багатоклітності, багатокультурності та багаторелігійності регіонів України, їх історичної спадкоємності.

Подвійні імена – абсолютно не новина для України, оскільки фактично використання подвійних імен стало відомим явищем з часів запровадження християнства, коли до основного старослов'янського чи варязького імені додатково додавалися християнські імена. А починаючи з XVII ст. на західних теренах України (зокрема, у Львові) посилюється мода на багатоіменність, яка прийшла з Німеччини. Основним правилом, законодавчо закріпленім у Європі, та наразі лише логічно зрозумілим в Україні є те, що перше ім'я серед складових частин подвійного імені повинне відображати стать немовляти, а вибір другого залишається на розсуд батьків.

До важливих чинників, які, без сумніву, впливали колись і на даний час відіграють велику роль з огляду на реєстрацію подвійних імен в Україні, варто віднести, по-перше, «прив'язку» до церковного календаря і, по-друге, сімейну традицію (згідно з даними Головного управління статистики у Львівській області протягом 2008–2014 рр. на теренах Львівщини серед подвійних імен найбільш популярним виявилось жіноче ім'я Анна-Марія). Питання реєстрації та статистики подвійних імен складне і чітко не врегульоване у законодавстві: перше ускладнення стосується правильного правопису подвійних імен, а друге – коректної статистики подвійного імені, як єдиного і самостійного, а не «розірвання» його складових імен та зарахування кожного з них окремо. Саме тому, переконані, що правила реєстрації подвійних імен дитини є актуальним питанням державного регулювання. Вони мають бути чітко викладені на законодавчому рівні з метою уникнення конфліктів між батьками та державою.

Друга проблема, яка стосується можливості нарікання дитини власне «двома іменами», полягає у тому, що зазвичай їх часто-густо підміняють одним, але подвійним іменем (тобто тим, яке пишеться через дефіс). Кількість реєстрацій в Україні дітей з двома іменами, громадян України, зростає, хоч і не так стрімко, як кількість зареєстрованих подвійних імен.

Щодо другого «нюансу», то відповідно до ст. 3 чинного Закону України «Про національні меншини в Україні» № 2494-ХІІ від 25 червня 1992 р. «до національних меншин належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою». Згідно із ст. 12 цього ж закону «кожний громадянин України має право на національні прізвище, ім'я та по батькові», а ст. 11 ратифікованої Україною Рамкової конвенції Ради Європи «Про захист національних меншин» від 1 лютого 1995 р. передбачає, що «сторони (держави-підписанти) зобов'язуються визнавати за

кожною особою, яка належить до національної меншини, право використовувати своє прізвище (по батькові) та ім'я мовою меншини, а також право на їхнє офіційне визнання, відповідно до умов, передбачених у їхніх правових системах».

Продовжуючи з'ясування особливості визначення приналежності до національної меншини відповідно до вищезгаданої Конвенції, М. Алмаші зауважує, що «національні меншини – це особи, які є громадянами цієї держави, не належать до титульної національної спільноти чи корінних народів цієї держави і ідентифікують себе як представники певної національної меншини»¹⁵. Для України досі титульними національними спільнотами чи корінними народами вважаються власне українці та кримські татари. Навіть незважаючи на сучасні політичні події та на те, що Конституція Автономної Республіки Крим, прийнята Верховною Радою України 21 жовтня 1998 р., по-перше, не визнає кримських татар корінним народом України, а відтак, по-друге, ні Курултай (Національні збори кримських татар), ні Меджліс кримськотатарського народу не є соборними представницькими органами кримськотатарського народу¹⁶.

Як очевидний варіант удосконалення чинного законодавства, що регулює питання визначення імені дитини, 14 січня 2014 р. до Верховної Ради України народними депутатами України VII скликання (В. Мисиком, А. Палатним та Е. Тедеєвим), як суб'єктами права законодавчої ініціативи, був внесений проєкт Закону № 3881 про внесення змін до ст. 146 Сімейного кодексу України (щодо визначення імені дитини). Згідно із запропонованими змінами до ч. 2 ст. 146 СК України, «дитині не може бути дано ім'я, що складається з назв неживих предметів, вигаданих персонажів, географічних назв, флори та фауни, титулів, хвороб, одночасним поєднанням букв, символів або (та) цифр, аббревіатур».

У принципі така законодавча ініціатива щодо визначення «небажаних» імен може вважатися похвальною та актуальною з огляду на вищезгадану світову практику регулювання державою іменного репертуару (шляхом створення каталогу імен) як в Австралії, Данії, Ісландії чи Новій Зеландії, однак породжує багато додаткових запитань та колізій, які без ефективного тлумачення можуть залишитися без відповіді.

Аналіз конституційно-правового регулювання реєстрації особових імен дає всі підстави зробити висновок, що особове ім'я людини – це юридично зафіксована власна назва, засіб словесної індивідуалізації та легалізації особи у суспільстві та в державі. Переконані, що для державної реєстрації власного імені дитини важливі як мотиви, так і чіткі, логічні й виважені критерії, які повинні бути передбачені на законодавчому рівні та покликані стати основною підставою національної ідентифікації українців у світі.

¹ Ромовська З. В. Українське сімейне право: Академічний курс / З. В. Ромовська. – К.: Правова єдність, 2009. – С. 339.

² Ley 18248 Poder Ejecutivo Nacional (P.E.N.) Registro de Estado Civil – Nombre de Las Personas – Establece Las Normas Sobre Inscripcion de Nombres de Las Personas Naturales. Nuevas normas para la inscripción de nombres de las personas naturales [Texto actualizado hasta julio 2010, Ley 26.618 inclusive] [Електронний ресурс] // Сайт законодавства Аргентини – Режим доступу: http://www.puntoprofesional.com/P/0650/LEY_18248.HTM – Дата доступу: 3.01.2014.

³ Ley 40/1999, de 5 de noviembre, sobre nombre y apellidos y orden de los mismos [Електронний ресурс] // Сайт офіційного вісника Королівства Іспанії – Режим доступу: http://www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?coleccion=iberlex&id=1999/21569 – Дата доступу: 04.01.2014.

⁴ Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття / П. П. Чучка. – Ужгород: 2008. – С. 73.

⁵ Белей Л. Ім'я дитини в українській родині / Л. Белей. – Х.: Фоліо, 2011. – С. 5.

⁶ Софінська І. Ілюстрований словник імен / І. Софінська. – Л.: Каменяр, 2008. – С. 3.

⁷ Трійняк І. І. Словник українських імен / І. І. Трійняк. – К.: Довіра, 2005. – С. 7.

⁸ Белей Л. Українські імена колись і тепер / Л. Белей. Серія «Likbez-абетка». – К.: Темпора, 2010. – С. 88.

⁹ Чучка П. П. Вказана праця. – С. 81.

¹⁰ Белей Л. Ім'я дитини в українській родині / Л. Белей. – Х.: Фоліо, 2011. – С. 50.

¹¹ Чучка П. П. Вказана праця. – С. 72.

¹² Namnlag (1982:670) [Електронний ресурс] // Сайт законодавства Швеції – Режим доступу: <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19820670.htm#P34> – Дата доступу: 03.01.2014.

¹³ Larson Carlton F.W. Naming Baby: The Constitutional Dimensions of Naming Rights // George Washington Law Review, 2011. – Volume 80. – Number 1. – P. 159–201.

¹⁴ Стефанчук Р. О. Право на ім'я // Університетські наукові записки: 2005, 1–2 (13–14). – С. 83–97.

¹⁵ Алмаші М. Конвенція національної меншини / М. Алмаші // Держава і право: Зб. наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 20. – К., 2003. – С. 205–209.

¹⁶ Аблетіоров Р. Проблеми законодавчого врегулювання державної політики щодо забезпечення прав корінних народів та національних меншин України / Р. Аблетіоров // Розробка державної політики. Аналітичні записки. – К.: Вид-во «К.І.С», 2002. – С. 7–11.

Резюме

Софінська І. Д. Право на ім'я в Україні: конституційно-правове регулювання.

У статті йдеться про основні мотиви і критерії вибору власного імені дитини, а також передумови його державної реєстрації в Україні та світі. Автор робить спробу з'ясувати основні правові критерії вибору власного імені дитини в Україні та провести аналіз законодавчих ініціатив щодо врегулювання питання визначення імені дитини. Важливим аспектом цієї статті є аналіз випадків, коли держава на законодавчому рівні чітко обумовлює іменний репертуар для вибору власного імені дитини та використовує певні обмеження щодо його державної реєстрації з метою збереження власної національної ідентичності.

Ключові слова: власне ім'я, право на ім'я, каталог імен, реєстрація імені, антропономастика.

Резюме

Софинская И. Д. Право на имя в Украине: конституционно-правовое регулирование.

В статье речь идет об основных мотивах и критериях выбора собственного имени ребенка, а также о предпосылках его государственной регистрации в Украине и мире. Автор пытается выяснить основные правовые критерии выбора собственного имени ребенка в Украине и проанализировать законодательные инициативы по урегулированию вопросов определения имени ребенка. Важным аспектом этой статьи является анализ случаев, когда государство на законодательном уровне четко оговаривает именную репертуар для выбора собственного имени ребенка и использует определенные ограничения по его государственной регистрации с целью сохранения собственной национальной идентичности.

Ключевые слова: собственное имя, право на имя, каталог имен, регистрация имени, антропонимика.

Summary

Sofinska I. The right to a name in Ukraine: the constitutional and legal regulation.

In this article I concentrate mostly on the main reasons and criteria for selection of the personal name of the child, and the conditions of its state registration in Ukraine and abroad. The author makes an attempt to clarify the basic legal criteria for choosing the personal name of the child in Ukraine and to analyze current legislative initiatives related to the abovementioned matters. An important accent of this paper is made on the analyze of the cases where the State by law, firstly, clearly stipulates personal name's repertoire in order to select the proper name of the child and, secondly, uses certain restrictions by its registration in order to preserve national identity of its citizens.

Key words: personal name, right to a name, catalogue of name's, name's registration, anthroponomastics.

Отримано 15.04.2014

УДК 340.133

А. О. БЕЗНОСИК

Алла Олександрівна Безносик, аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

НЕДОСКОНАЛЕ ЗАКОНОДАВСТВО – ОСНОВНА ПРИЧИНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ

Найбільшими містами України є Київ, Запоріжжя, Луганськ, Херсон, Житомир, Харків, Львів, Вінниця, Полтава, Суми, Одеса, Кривий Ріг, Макіївка, Чернігів, Хмельницький, Дніпропетровськ, Миколаїв, Севастополь, Черкаси, Чернівці, Донецьк, Маріуполь, Сімферополь, Горлівка та Рівне. У Києві мешкає понад чотири мільйони людей, це утричі більше, ніж населення Харкова (1 млн 441 тис.), Дніпропетровська (1 млн) та Одеси (1 млн 8 тис.). Протягом останніх 20 років населення міста стабільно зростає в середньому на 20 тис. осіб за рік. Взагалі, за останньою оцінкою, населення в Україні станом на 2013 р. становить 45 млн, більша частка якого припадає на міське населення – понад 32,5 мільйона.

Київ – місто республіканського значення, що має спеціальний статус, оскільки наділене столичними функціями. У ньому розміщуються усі центральні органи влади та управління країною. Найбільше і найстаріше місто не тільки України, а й Європи, є політичним, соціально-економічним, транспортним та освітньо-науковим центром країни. У Києві зосереджено потужний економічний потенціал, що складається з багатогалузевої промисловості, будівельного комплексу, розвинутої системи комунального господарства, транспортних засобів, систем сучасного зв'язку і т.д. Економічному розвитку Києва та розширенню зовнішньоекономічних зв'язків сприяє його вдале історичне розташування в центрі східної Європи. Адже Київ упродовж 1500 років з'єднує транспортними шляхами Західну Європу з Азією, скандинавські країни – з південно-східними країнами Європи і світу.

Місто є великим центром машинобудування, в тому числі важкого, енергомашинобудування, верстатно-, судно-, приладобудування; чорної і кольорової металургії, хімічної, легкої та поліграфічної промисловості. Наприклад, у сфері харчової промисловості у Києві діють п'ять заводів – «Оболонь», «Росинка», «Славутич», «Рошен», «Олком»; у сфері машинобудування – ДВРЗ, «Більшовик», АНТК ім. Антонова та «Арсенал»; у сфері хімічної промисловості – фармацевтичний завод «Дарниця», «Київхімволокно», Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод.

Київ є найбільшим транспортним вузлом України. Через місто проходять транспортні магістралі, залізниця та водні шляхи сполучення. У міжнародному сполученні найважливішу роль відіграють міжнародні аеропорти «Бориспіль» та «Жуляни». У місті діє річковий порт, заснований ще у 1897 р., метрополітен, який було відкрито у 1960 році. Враховуючи великі й постійно зростаючі розміри мегаполісу та завантаженість місцевих транспортних доріг, метрополітен користується популярністю у киян та гостей міста і залишається, протягом останніх 15 років найзручнішим і найшвидшим транспортом міста.